

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY DMOSIN
NA LATA 2021-2027

Dmosin, grudzień 2020 r.

I. SPIS TREŚCI

II.	Wstęp.....	3
III.	Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
IV.	Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz Zespół	8
1.	Proces uspołeczniania	8
2.	Słownik pojęć	8
V.	Wizja oraz cel strategiczny	9
VI.	Charakterystyka środowiska społecznego.....	10
1.	Wybrane dane statystyczne	10
a)	Tabela 1. Wybrane dane statystyczne Gminy Dmosin	10
b)	Tabela 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	10
c)	Tabela 3. Struktura placówek oświatowych w gminie	10
d)	Tabela 4. Ilość osób objętych pomocą społeczną – liczba świadczeniobiorców ...	11
e)	Tabela5. Bezrobotni w Gminie	11
VII.	Diagnoza Problemów Społecznych.....	13
1.	Wstęp.....	13
2.	Wnioski i rekomendacje	14
VIII.	Analiza SWOT oraz dane prospektywne.....	25
1.	Analiza SWOT	25
2.	Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	33
IX.	CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA	35
1.	Cele główne strategii	35
2.	Cele szczegółowe i ich realizacja.....	36
X.	SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII	39
1.	Podmioty zarządzające realizacją strategii	39
2.	Instrumenty realizacji strategii	39
3.	Monitoring i ocena wdrażania strategii	40
4.	Aktualizacja strategii	42

II. WSTĘP

*„Od problemów nie należy uciekać,
tylko je rozwiązywać.”*

(P.Ch. Cast)

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w tym miejscu przytoczyć definicję pojęcia „problem społeczny” – która w ujęciu R. Marisa określona została jako: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Realizacja celu, jaki wynika z konieczności stworzenia strategii, gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że Strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808, ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852, ze zm.);

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426, ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Dokumentami na których oparta została niniejsza Strategia są także:

- Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2015-2022;
- Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy Dmosin;
- Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+.

IV.PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ ZESPÓŁ

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

V. WIZJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Dmosin, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć w najbliższych latach. Wizja określa bardzo ogólnie: dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Odnosząc się do Strategii Rozwoju Gminy, należy przytoczyć wizję (cel główny) sformułowaną w tymże opracowaniu: „*Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu życia poprzez rozwój sfery gospodarczej, społecznej, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania*”. Opis ten stanowi wyznacznik dla wskazania wizji niniejszej Strategii, jak również celu i sposobów realizacji.

Jednocześnie, jednym z Celów Strategicznych (oznaczony nr II), określonym w ww. Strategii Rozwoju, jest „*Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy*”. Z Celem tym powiązane zostały Cele Operacyjne:

- wsparcie dla grup marginalizowanych,
- walkę z nałogami i patologiami,
- ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców,
- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;

Wobec powyższego, w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin, wizję sformułowano w następujący sposób:

Dmosin jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej;
- zapewnia i gwarantuje profesjonalną oraz efektywną pomoc w sytuacji zagrożenia dotyczących dysfunkcji spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

VI. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

1. Wybrane dane statystyczne

a) Tabela 1. Wybrane dane statystyczne Gminy Dmosin

LP.	DANE	Jednostka	LATA	
			2018	2019
	Powierzchnia	ha	100,19	
	w tym:			
	Użytki rolne	ha	902 664,92	902 961,57
	Lasy	ha	730,26	
	Powierzchnia użytkowa mieszkań	m²	150 327,5	157 276,82

Źródło: Urząd Gminy

b) Tabela 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
2018 rok	4419	
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	792	388
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	2680	1218
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	947	651
2019 rok	4399	
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	845	405
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	2616	1172
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1018	690

Źródło: Urząd Gminy

c) Tabela 3. Struktura placówek oświatowych w gminie

Liczba placówek	2017/2018	2018/2019
Placówki wychowania przedszkolnego	4	4

Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	89	82
Szkoły podstawowe	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	359	349
Szkoły ponadpodstawowe	---	---
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	---	----

Źródło: Urząd Gminy

d) Tabela 4. Ilość osób objętych pomocą społeczną – liczba świadczeniobiorców

	2018 ROK	2019 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC (UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA)	168	146
W TYM ZADANIA WŁASNE	168	146
W TYM ZADANIA ZLECONE	---	---
LICZBA RODZIN	124	165
LICZBA OSÓB W RODZINACH	279	352

Źródło: dane GOPS

e) Tabela 5. Bezrobotni w Gminie

	2018 ROK		2019 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	800	366	803	388
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	118	55	92	51
ZAMIESZKALI NA WSI	800	366	803	388

Źródło: Urząd Gminy

Tabela 6. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2018 rok			2019 rok		
UBÓSTWO	65	145	3,28	60	112	2,54
SIEROCTWO	-	-	-	-	-	-
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	-	-	-	2	9	0,20
BEZDOMNOŚĆ	1	1	0,02	2	2	0,04
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	59	134	3,03	52	117	2,65
BEZRADNOŚĆ	6	26	5,58	7	31	0,70
DLUGOTRWALA CHOROBA	61	122	2,76	59	116	2,63
ALKOHOLIZM	3	3	0,06	1	1	0,02
NARKOMANIA	-	-	-	-	-	-
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	1	5	0,11	3	3	0,06

VII. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Wstęp

Diagnoza problemów społecznych występujących w Gminie Dmosin została oparta na dokumencie „Diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Dmosin”. Celem tego dokumentu jest ukazanie skali różnych problemów społecznych na terenie Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców i sprzedawców,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Zakres prac badawczych nad Diagnozą Problemów Społecznych odnosił się do zdiagnozowania problemów:

- alkoholizmu,
- narkomanii,
- nikotynizmu
- przemocy domowej
- innych problemów społecznych, jak np.: ubóstwo, niepełnosprawność czy starzenie się społeczeństwa.

W dokumencie Diagnozy, osobno zostały zaprezentowane wyniki dotyczące problemów społecznych wśród dorosłych, a osobno wśród dzieci i młodzieży. Dodatkowo zaprezentowane zostały wyniki badań w zakresie analizy problemu alkoholizmu przeprowadzone wśród sprzedawców alkoholu.

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminy Dmosin, w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

Wobec faktu, iż dokument Diagnostyki obejmuje szczegółową prezentację wyników badań ankietowych, w niniejszej Strategii zaprezentowane zostaną jedynie wnioski oraz rekomendacje jakie wypracowano.

2. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminy Dmosin w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców gminy, ich opinii i postaw względem wybranych problemów społecznych,
- Zapoznanie się z problemami uczniów w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, narkotykami, papierosami oraz przemocą rówieśniczą lub domową, a także oceny poczucia bezpieczeństwa wśród wybranych osób,
- Poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Dmosin wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Problem alkoholowy

Problem alkoholowy jest istotny, gdyż znaczny odsetek mieszkańców (80,00%) spożywa alkohol. Jednak większość mieszkańców pije alkohol okazjonalnie, czyli kilka razy w roku (29,00%), a aż 5,00% osób pije codziennie. Większość mieszkańców jednorazowo wypija bezpieczne ilości alkoholu (50,00% osób pije jednorazowo od 1 do 2 porcji). Dodatkowo szczególną uwagę należy zwrócić na to, że 46,00% mieszkańców było świadkiem prowadzenia przez kogoś pojazdu pod wpływem alkoholu, a 11,25% mieszkańców przynajmniej raz prowadziło pojazd w stanie nietrzeźwości. Zdarzyło się również, iż wykonywali swoje obowiązki służbowe będąc pod wpływem alkoholu (8,75% osób przyznało, się do takiego zachowania, w tym 1,25% robi to często).

Problem alkoholowy wśród dzieci i młodzieży w Gminie Dmosin nie przybiera dużych rozmiarów - spożycie alkoholu zadeklarowało 23,40% uczniów (w tym 23,61% dziewczynek i 23,19% chłopców). Uczniowie najczęściej sięgają po piwo (66,67%). Warto zwrócić uwagę również na to, że znaczna część rodziców wiedząca o tym, że ich dzieci mają kontakt z alkoholem, nie zareagowała na tę informację. Należy kontynuować działania profilaktyczne, zapobiegające dalszemu rozwojowi problemu.

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- Realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto rozpocząć nadawanie spotów reklamowych bądź audycji na temat problemu uzależnienia od alkoholu.
- Aby zwiększyć skuteczność prowadzonych działań profilaktycznych zaleca się kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, kontynuowanie organizacji szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest

przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.

- Realizację kampanii, która powinna uwzględniać również informację dla mieszkańców gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Aby zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia u tych osób, które wypijają jednorazowo zbyt duże ilości alkoholu, zaleca się realizację kampanii mających na celu informowanie oraz edukowanie mieszkańców na temat konsekwencji spożywania dużych ilości alkoholu.
- Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, a także przeprowadzenie dalszych szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego dla pracowników lecznictwa odwykowego.
- Realizację działań skierowanych zarówno do pracodawców, jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych związanych z podejmowaniem pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Szkolenia dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników.
- Realizację kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, w postaci ulotek, plakatów, a także filmów edukacyjnych, które będą przedstawiać historie ludzi, skazanych za jazdę pod wpływem alkoholu i skutki tego zachowania.
- Realizację zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów) na terenie gminy, poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Realizację kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, jak również zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego i uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu.
- Kontynuację działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. profilaktyczne godziny wychowawcze,

w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: realizacja rekomendowanych programów, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z uzależnionymi.

- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wzbudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci młodzieży.
- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problem, odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szanse na budowanie pozytywnego wizerunku własnego, a także wycieczki, które będą pomagać budować relacje interpersonalne i pokazywać weselszy, otwarty świat.
- Realizację szkoleń dla rodziców, podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia napojów wysokoprocentowych, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni, w zakresie reagowania, w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika „Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?” Dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców.

- Dalsze wykorzystywanie strategii alternatyw – angażowanie dzieci i młodzieży w atrakcyjne, bezpieczne aktywności (np. sportowe, artystyczne, plastyczne), które dopasowane będą do możliwości i potrzeb odbiorców.
- Kontynuowanie podnoszenia kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań.
- Kontynuowanie realizacji zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Inwestowanie w sprzęt i niezbędne materiały potrzebne do podwyższenia jakości działań.
- Realizację działań, mających na celu zapobieganie wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież. Przydatne w tym przypadku, będzie zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów lub podnoszenia poczucia własnej wartości.

Problem nikotynowy

Problem nikotynowy w Gminie Dmosin jest widoczny, ale nie przybiera dużych rozmiarów – 28,00% mieszkańców sięga po papierosy, a codziennie robi to 22,00% osób. Warto zwrócić uwagę na to, że część palących papierosy mieszkańców, nigdy nie podjęło próby zerwania z nałogiem (14,29%). Znaczna część mieszkańców walczy z nałogiem, ale nieskutecznie. Jednakże cieszy fakt, że mieszkańcy mają świadomość negatywnych konsekwencji zdrowotnych wynikających z palenia papierosów – 61,00% mieszkańców ocenia palenie papierosów jako bardzo szkodliwe dla zdrowia.

Palenie papierosów przez dzieci i młodzież nie jest dużym problemem, ale warto rozpocząć działania profilaktyczne zapobiegające dalszemu rozwojowi problemu. 17,73%

uczniów przyznało, iż pali papierosy, a 0,71% pali regularnie. Co istotne, żaden z uczniów nie pali więcej niż 5 papierosów dziennie.

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Kontynuację działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.
- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości ich osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych (warto dopilnować, aby uczestnictwo w zajęciach sportowych wiązało się również z nauką dzieci i młodzieży zasad Fair Play, współdziałania w grupie oraz zdrowego współzawodnictwa).
- Działania ograniczające dostępność papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.
- Przydatne w zapobieganiu podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież, może być realizacja programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – *Spójrz inaczej*. Celem tego programu jest rozwijanie umiejętności psychospołecznych uczniów, tworzenie warunków do rozwoju umysłu, empatii i zdolności przyjmowania perspektywy drugiego oraz zachęcanie do zdrowego stylu życia poprzez zwiększanie wiedzy o własnym ciele, negatywnych wpływach społecznych oraz decyzjach prozdrowotnych.

Problem narkotykowy

Problem zażywania substancji psychoaktywnych nie przybiera dużych rozmiarów wśród mieszkańców Gminy Dmosin. Do zażywania narkotyków przyznało się 13,00%

mieszkańców, w tym 7,00% z nich zażywała te substancje jednorazowo. Jednakże, zaleca się kontynuowanie działań profilaktycznych, by utrzymać tą pozytywną tendencję oraz zapobiegać możliwemu rozwojowi tego problemu.

Badanie wykazało, że kontakt z narkotykami lub dopalaczami miała nieznaczna część uczniów (2,84%). Uczniowie sięgają po tego typu substancje głównie dla dobrej zabawy. Szczególnie popularną substancją wśród młodych mieszkańców jest marihuana lub haszysz. Oprócz tego część uczniów posiada niepełną wiedzę na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych, co domaga się zastosowania szerokich działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym.

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- Działania profilaktyczne na poziomie uniwersalnym, dotyczące konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków. Pomóc w tym, mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat, a także zaproszenie osób, które mają za sobą negatywne doświadczenia związane z uzależnieniem od narkotyków i przekażą dostosowane do wieku i poziomu rozwoju uczniów - informację na ten temat.
- Realizację szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu

oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

- Działania mające na celu informowanie dzieci i młodzieży na temat instytucji, gdzie mogą szukać pomocy. Ulotki, plakaty powinny być umieszczone w widocznych miejscach zarówno w szkołach, jak i innych instytucjach publicznych, a także powinny zawierać dane kontaktowe do instytucji pomocowych.

Problem przemocy

Problem przemocy w gminie jest widoczny. Przemocy doświadczyło 21,00% ankietowanych mieszkańców. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że jest grupa mieszkańców, która nie zdaje sobie sprawy z negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (10,00% osób).

Problem przemocy wśród uczniów w gminie jest widoczny, aż 29,08% uczniów przyznaje, że doświadczyło przemocy. Szczególnie dostrzegalnym jej rodzajem jest przemoc rówieśnicza, bowiem 51,22% uczniów doznało przemocy ze strony kolegów ze szkoły oraz 29,08% uczniów jest zdania, że w ich szkole występuje przemoc. Jak wynika z analizy materiału badawczego, problem przemocy domowej jest mniejszy niż przemocy rówieśniczej, jednak również dostrzegalny i wymagający podjęcia działań profilaktycznych.

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Organizowania dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się również, aby podczas warsztatów mieszkańcy uświadamiani byli w jaki sposób

reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy. Szkolenia mogą mieć formę online, co jest szczególnie istotne ze względu na panującą obecnie sytuację epidemiologiczną.

- Skutecznym rozwiązaniem może być również prowadzenie w placówkach leczenia uzależnień, wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów, bowiem badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy.
- Dalsza współpraca z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, która ma na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być kontynuowanie realizacji interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Ważne w zapobieganiu problemom przemocy jest również podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Kontynuowanie zwiększania świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania agresji w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.

- Ciągłą realizację zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); "burza mózgów" (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się.
- Skuteczne okazują się również spotkania z policją mające na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje (ważne, aby funkcjonariusze byli przeszkoleni w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych).
- Realizację zajęć i warsztatów integracyjnych w klasach. Mają one na celu wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami i wpływanie na pozytywny klimat szkoły, który jest ważnym czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Kontynuowanie realizacji szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanых zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.

Inne problemy społeczne

W odniesieniu do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie Dmosin zaleca się:

- Rekomenduje się dalsze tworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- Kontynuowanie działań pomocowych dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Istotne jest, aby szkoła identyfikowała problemy finansowe w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Dalsze poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Rekomenduje się materialną pomoc dla osób starszych.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne. Istotne jest, aby informować mieszkańców realizowanych działaniach.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

VIII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

OBSZAR: <u>Edukacja publiczna.</u>	
Mocne strony	Słabe strony
- dobrze przygotowana kadra, gotowa do podnoszenia kwalifikacji - dobra baza materialna placówki z dostępem do Internetu - Drużyna harcerska działająca na terenie Gminy Dmosin - imprezy środowiskowe organizowane cyklicznie i doraźnie - dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowo – społecznymi, - dobrze rozwinięty wolontariat młodzieżowy, - zapewniona opieka świetlicowa do godzin popołudniowych,	- brak dostępu do psychologa - ograniczona oferta zajęć dodatkowych dla uczniów, - brak zewnętrznej infrastruktury sportowej przy szkole, - niska motywacja uczniów do nauki,
Szanse	Zagrożenia
- pozyskiwanie dotacji z WFOŚiGW w Łodzi oraz środków unijnych, - odmłodzenie kadry nauczycielskiej, - zatrudnienie specjalistów do dodatkowych zajęć edukacyjnych,	- niż demograficzny - niska świadomość edukacyjna większości społeczeństwa gminy

OBSZAR: Kultura

(analiza w obszarze „Kultura” opracowana przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Dmosinie)

Mocne strony	Słabe strony
- Lokalizacja w centrum wsi (w pobliżu instytucji i obiektów użyteczności publicznej). - Zaangażowani, kompetentni pracownicy, chętni rozwijać swoje umiejętności - Bogaty księgozbiór, wolny dostęp do zbiorów - Stały dopływ nowości książkowych dostosowany do potrzeb czytelników. - Dogodne godziny otwarcia (- Skomputeryzowane zbiory biblioteczne – katalog on-line. - Darmowy dostęp do Internetu dla czytelników. - Strona internetowa Biblioteki - Kontakt z czytelnikami za pośrednictwem fanpage’u biblioteki - Bogata oferta kulturalna. - Organizacja lub współorganizacja lokalnych imprez o charakterze edukacyjnym i kulturalnym skierowanych do różnych grup wiekowych	- Mała powierzchnia użytkowa lokalu. - Umieszczenie biblioteki na pierwszym piętrze budynku, problem dla czytelników w pokonaniu schodów - Brak zbiorów audiowizualnych, - Zbyt mała liczba sprzętu komputerowego dla czytelników oraz jego przestarzałość

- Dobra opinia w środowisku.	
Szanse	Zagrożenia
- Istnieje możliwość pozyskiwania dofinansowania z różnych źródeł w ramach projektów. - Dobra współpraca z Urzędem Gminy - aktywne uczestnictwo biblioteki w promocji gminy - Dobra współpraca z organizacjami działającymi na terenie gminy. - Dobra współpraca ze szkołami i przedszkolami - Dobra współpraca z lokalnymi mediami - Współpraca ze świetlicami wiejskimi jako centrami aktywności życia lokalnego w małych miejscowościach - Dbłość o pozytywny wizerunek biblioteki	- Zaabsorbowanie życiem codziennym - i brak czasu na czytanie. - Fascynacja młodzieży technologiami IT i osłabienie zainteresowania książką - Ograniczenia w dostępności do biblioteki spowodowane pandemią koronawirusa
OBSZAR: <u>Samoorganizacja społeczności lokalnej</u>	
Mocne strony	Słabe strony
- działające organizacje pozarządowe, grupy formalne i nieformalne – podejmujące działania na rzecz osób starszych, - Dobra współpraca między podmiotami sektora pozarządowego z jednostkami samorządowymi, gminą, parafią, ochotniczą straż pożarna,	- Rozciągłość geograficzna Gminy i słabo rozwinięta komunikacja publiczna, co nie sprzyja integracji głównie osób starszych, - Brak w gminie ośrodka wsparcia dla osób starszych,

- Wspierania NGO przez władze samorządowe Gminy Dmosin, - Otwartość i aktywność jednostek samorządu gminnego w tym OPS w podejmowaniu działań zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, - Profesjonalna kadra wolontariuszy organizacji pozarządowych i pracowników ośrodka pomocy społecznej- posiadająca wieloletnie doświadczenie w zakresie pomocy osobom w potrzebie, - Udostępnianie bezpłatnie lokali przez Gminę na działania podmiotów trzeciego sektora, - Wspieranie finansowe NGO (udzielanie dotacji w ramach otwartych konkursów ofert) przez samorząd Gminy oraz wspieranie pozafinansowe NGO przez władze Gminy (bezpłatne użyczenie lokali na działalność społeczną, pokrywanie kosztów mediów, inne).	- Brak pracowników etatowych w NGO realizujących zadania na rzecz słabych grup społecznych , - Brak w gminie podmiotów wsparcia dziennego, które mogłyby realizować zadania uzupełniające działania pracowników ośrodka pomocy społecznej, - Wolontariat osób ograniczony do działań okazjonalnych,
Szanse	Zagrożenia
– Rozwój wolontariatu osób starszych, – Współpraca różnych podmiotów z sektora pozarządowego na realizację wspólnych zadań publicznych, – Wykorzystanie potencjału osób w wieku emerytalnym do pracy w wolontariacie na rzecz innych mieszkańców Gminy	- Małe zainteresowanie mieszkańców Gminy w podejmowaniu działań wolontarystycznych, - Prowadzenie prac wolontarystycznych przez grupy formalne i nieformalne w obrębie małych grup społecznych, - Ograniczanie środków finansowych na zadania realizowane przez NGO,

	- Ograniczona gotowość samorządu do podejmowania programów ogłaszanych przez instytucje, podmioty zewnętrzne.
--	---

OBSZAR: <u>Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i osobom starszym</u>	
Mocne strony	Słabe strony
- dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej - zaangażowanie w pracę pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej - mobilność i elastyczność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej - dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy - szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami dotycząca naszych wspólnych klientów - dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach	- duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej (bardzo duża ilość problemów klientów) - brak możliwości skorzystania przez pracowników z superwizji bądź sesji terapeutycznych - brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, mieszkania chronione - pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników, - braki kadrowe,

Szanse	Zagrożenia
-----	- niedostateczne promowanie pozytywnego wizerunku rodzin wielopokoleniowych przez media i środowisko lokalne - słaba kondycja finansowa mieszkańców - stereotypowe myślenie na temat pomocy społecznej oraz - uzależnienie klientów od systemu pomocy społecznej

OBSZAR: <u>Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii</u>	
Mocne strony	Słabe strony
- punkt konsultacyjny oraz grupy samopomocowe AA i Al.-Anon - pedagodzy w szkołach, terapeuta uzależnień oraz psycholog w Punkcie Konsultacyjnym - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- brak psychologów w szkołach do rozwiązywania wszystkich problemów - brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym,

- podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi	- utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania, - słabo rozwinięty wolontariat w ramach pracy z dziećmi na terenach wiejskich - niedostateczne działania profilaktyczno–korekcyjne dla osób dorosłych - brak grup samopomocowych DDA
Szanse	Zagrożenia
- szanse na zdobycie środków pomocowych unijnych i rządowych. - zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywanie w miejscu publicznym	- niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy, anaboliów, - brak pozytywnych wzorców w rodzinie - brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

OBSZAR: Pomoc społeczna, pomoc osobom niepełnosprawnym oraz osobom starszym, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

- Wspieranie tworzenia i funkcjonowanie lokalnych grup wsparcia
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej oraz rozrywkowej dla osób starszych
- Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
- Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
- Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym.
- Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się problematyką niepełnosprawności;
- Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji zintegrowanej, szkoleń zawodowych oraz do zatrudnienia
- Promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- Nasilenie ochrony uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi poprzez oferowanie dzieciom i młodzieży szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych
- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.

OBSZAR: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii

- Tworzenie i funkcjonowanie grup wsparcia dla osób współuzależnionych;
- Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych - powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów
- Współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień

OBSZAR: Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej

- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.
- Wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego
- Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego
- Wspieranie inicjatyw organizacji Klubów Seniora
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych

IX.CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

Przeprowadzona analiza SWOT dla poszczególnych obszarów, jak również wyniki ankiet prospektywnych, pozwoliły na rozpoznanie najważniejszych kwestii jakie powinny stanowić obszar działań Gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Przypomnieć należy, że jednym z Celów Strategicznych (oznaczony nr II), określonym w Strategii Rozwoju Gminy, jest „*Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy*”. Z Celem tym powiązane zostały Cele Operacyjne:

- wsparcie dla grup marginalizowanych,
- walkę z nałogami i patologiami,
- ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców,
- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;

Dodatkowo, Strategia Rozwoju Gminy określa zadania związane z „Poprawą warunków i jakości życia mieszkańców”, którymi są:

- Wsparcie systemu ratownictwa na terenie Gminy Dmosin poprzez zakup lekkiego pojazdu
- ratowniczego
- Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Dmosin
- Przebudowa dróg o charakterze lokalnym na terenie Gminy Dmosin
- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Dmosin poprzez rozbudowę systemu kanalizacji
- Przebudowa i zagospodarowanie istniejących budynków na świetlice wiejskie
- Budowa ośrodka zdrowia w Kołacinie
- Odnowa miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Dmosin
- Zagospodarowanie miejscowości na cele rekreacyjne i sportowe (boiska, siłownie, place zabaw, mała architektura)
- Odnowa dziedzictwa kulturowego Gminy Dmosin (pomniki, strażnice, kapliczki)
- E-urząd

→ Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Dmosin

Zauważyć należy, że przedstawione powyżej założenia, wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy są zbieżne z celami, jakie należy wytyczyć na gruncie niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Kierując się zatem koniecznością zapewnienia jak najwyższej spójności kierunków działań Gminy Dmosin, celami głównymi (strategicznymi) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin są:

- 1. Przeciwwstawienie się zjawisku marginalizacji grup społecznych szczególnie dotkniętych społecznie.**
- 2. Przeciwdziałanie zjawisku uzależnień.**
- 3. Przeciwdziałanie i zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.**
- 4. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla osób starszych.**

2. Cele szczegółowe i ich realizacja

Wobec wytyczonych wyżej celów głównych (strategicznych), należy określić cele szczegółowe, stanowiące kierunku działań jakie należy podjąć.

<u>Cel 1 – Przeciwwstawienie się zjawisku marginalizacji grup społecznych szczególnie dotkniętych społecznie.</u>
→ Realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej). → Zatrudnienie bezrobotnych w ramach prac społecznych (m.in. roboty publiczne, prace interwencyjne). → Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim.

- Wprowadzenie asystenta rodziny w rodzinach zagrożonych odebraniem dzieci z powodu ubóstwa.
- Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji i kompetencji zawodowych.
- Organizowanie prac społecznych dla osób dotkniętych ubóstwem.
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego opiekunom osób niepełnosprawnym lub przewlekle chorym.
- Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą.
- Poszerzenie dostępności zajęć rehabilitacyjnych.

Cel 2 – Przeciwdziałanie zjawisku uzależnień

- Zapewnienie ochrony dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców.
- Rozszerzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od alkoholu i narkotyków.
- Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz rodzin, w których istnieje problem alkoholizmu lub narkomanii jednego z członków.
- Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii.

Cel 3 – Przeciwdziałanie i zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.

- Zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Zacieśnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie wykrywania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.

→ Natychmiastowe wdrażanie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.

**Cel 4 – Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo mieszkańców,
ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla osób starszych.**

- Doposażenie istniejących placówek służby zdrowia.
- Edukacja w zakresie profilaktyki zdrowia.
- Kursy w zakresie zdrowego odżywiania.
- Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych.
- Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych, m.in. wsparcie w tworzeniu Klubów Seniora, organizacja bezpłatnych zajęć sportowo-ruchowych dla seniorów.
- Zwiększenie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku.
- Rozwój wolontariatu oraz pracy społecznej na rzecz pomocy seniorom.

X.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

1. Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- 1) Wójt Gminy Dmosin – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za wdrażanie strategii;
- 2) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- 3) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring i koordynację wdrażania.

2. Instrumenty realizacji strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów

własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

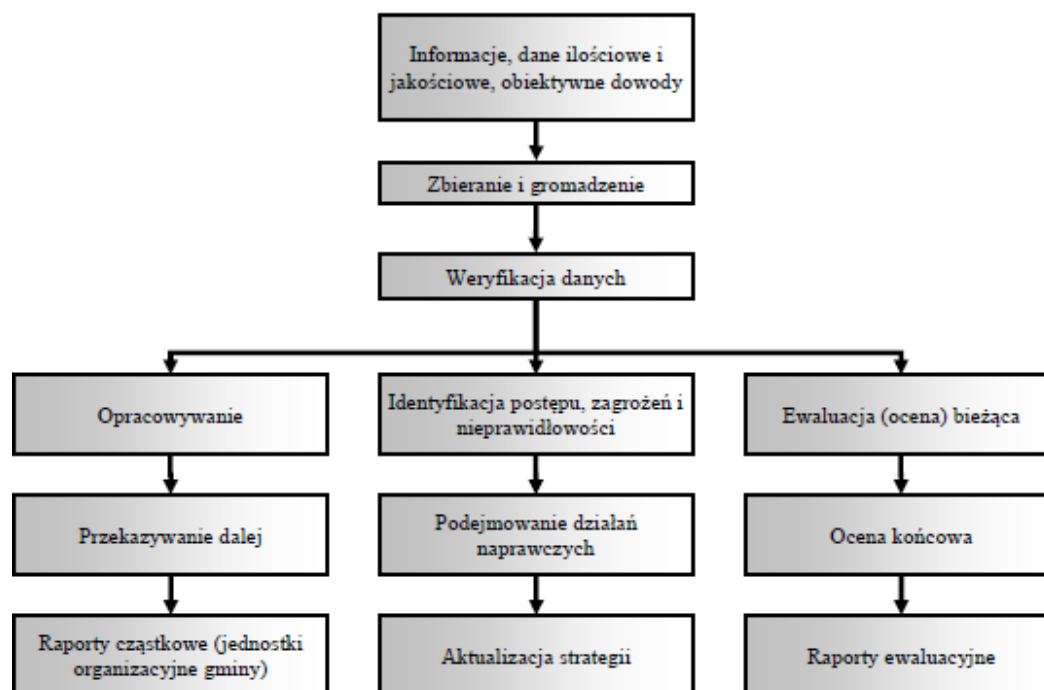
Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Dmosin będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

3. Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomowi ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawia poniższy schemat.

Proces monitoringu i oceny Strategii

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty realizacji zadań opracowywane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Raporty będą sporządzane w cyklach rocznych, każdorazowo do końca lutego roku następującego po ostatnim roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy. Raporty te będą opracowywane w oparciu o sprawozdania (raporty częściowe) jednostek organizacyjnych Gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego.

Raporty Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Kierownik OPS (bądź upoważniony pracownik Ośrodka) przedstawia Radzie Gminy w formie informacji o stanie wdrażania Strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

4. Aktualizacja strategii

Przegląd aktualizacyjny Strategii odbędzie się po 3 latach jej obowiązywania. Będą to prace odnoszące się do zweryfikowania najważniejszych elementów Strategii, celem jej ewentualnej modyfikacji i dopasowania do bieżących zmian. Przede wszystkim aktualizacja odnosić się będzie to kwestii uregulowań prawnych oraz potencjalnie nowych możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych. W dalszej kolejności obejmować będzie także weryfikację oceny postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej.